

Мозгальова Н.Г. Таксономічний підхід: сутність і реалізація в процесі інструментально-виконавської підготовки учителів музики/ Н.Г. Мозгальова // Наука от теории к практике: сборник научных докладов. – Сопот, 2013. – Том 1. – С.6 – 9.

Мозгальова Н.Г.

кандидат педагогічних наук, доцент

ВДПУ імені М.Коцюбинського

ТАКСОНОМІЧНИЙ ПІДХІД: СУТНІСТЬ І РЕАЛІЗАЦІЯ В ПРОЦЕСІ ІНСТРУМЕНТАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ

Анотація. В статті розкрито сутність таксономічного підходу в контексті інструментально-виконавської підготовки вчителів музики. Наголошується, що впровадження таксономічного підходу в практику інструментально-виконавської підготовки передбачає цільову орієнтацію процесу навчання на кінцевий результат, що зумовлює пошук раціонально обґрунтованих оптимальних варіантів навчально-пізнавальних і креативно-виконавських дій викладача і студента; взаємовплив традиційних і новітніх методик навчання, взаємодію педагогічних практик та діалогову стратегію спілкування.

Ключові слова: таксономічний підхід, вчитель музики, інструментально-виконавська підготовка, цільова орієнтація.

Summary. The article describes the essence of the taxonomic approach in the contexts of instrumental and performing training of music teachers. It is noted that the introduction of the taxonomic approach to the practice of instrumental-performing training involves the target orientation of the learning process to the final result, which determines the search for rationally grounded optimal options for teaching and cognitive and creative-performing actions of the teacher and student; Mutual influence of traditional and newest teaching methods, interaction of pedagogical practices and dialogue communication strategy.

Key words: taxonomic approach, teacher of music, instrumental-performing training, target orientation.

За роки незалежності в Україні приділяється багато уваги проблемі забезпечення якості вищої освіти, що вимагає розроблення нових концептуальних засад, моделей і методів навчання у різних педагогічних

галузях, зокрема підготовки вчителів музики. Тому, провідним концептуальним орієнтиром дослідження було обрано таксономічний підхід. Це зумовлено тим, що якість інструментально-виконавської підготовки вчителів музики знаходиться в прямій залежності від взаємоузгодженості соціальних (зафіксованих у нормативних документах), особистісних (орієнтованих на потреби та очікування студентів) та педагогічних (визначених викладачами стосовно окремих дисциплін і навчальних занять) цілей. Обґрунтовуючи педагогічну доцільність впровадження таксономічного підходу в практику інструментально-виконавської підготовки, ми враховували думку науковців про те, що правильний вибір цільових орієнтирів – одна з головних умов успішного становлення системи управління якістю освіти факультету мистецтв і подальшого її розвитку. На думку дослідників, цілі управління якістю підготовки вчителів музики є визначальними, вони спрямовують зміст, методи, організаційні форми освітнього процесу і в значній мірі детермінують успіх педагогічних дій. Такі цілі є ідеальним, усвідомлено спланованим результатом освітнього процесу, який виражається в якості знань, умінь і навичок; в змінах, що відбуваються в особистісних якостях, характері студентів, їх стосунках, ціннісних орієнтаціях [1, с.142, 143].

З наукової точки зору, ціль – це умовне зображення майбутнього результату, це ««вектор» діяльності, який визначає її напрямок, а також величину зусиль, що розвиває суб'єкт при її виконанні» [2, с. 26]. Алгоритм формулювання цілей був запропонований Дж.Л. Моррисеєм, який визначив його основні положення, зокрема:

- конкретизувати кінцевий результат; конкретизувати строк досягнення цілі;
- конкретизувати максимальну кількість затраченого часу, енергії;
- надавати, де необхідно, якісну характеристику результату робіт, для підтвердження факту досягнення цілі;
- бути зрозумілою тим, хто буде працювати над її досягненням;

- співпадати з інтересами виконавців і не визивати конфліктів виконанні [3, с.48].

Аналіз сучасних досліджень (В.Адрущенко, В.Бондар, В.Кремень, М.Поташнік та ін.) дозволив визначити ієрархію цілей, що визначають сутність і зміст сучасної системи педагогічної освіти, зокрема це: соціальний заказ суспільства, Державний освітній стандарт, особистісні потреби студентів, цілі окремих дисциплін, цілі навчальних занять. Вони стимулюють, активізують, організовують діяльність вищих навчальних закладів на розвиток конкурентоспроможної, творчої особистості, яка на основі накопиченого професійного досвіду і узагальнених знань могла б активно впливати на духовно-моральний клімат суспільства, відтворювати і зберігати вітчизняні педагогічні та культурні традиції на новому якісному рівні.

Підготовка вчителів музики у вищих педагогічних навчальних закладах суттєво відрізняється від традиційної системи навчання і передбачає проведення занять в індивідуальній формі по спеціальним предметам (інструмент, диригування, вокал), що в свою чергу актуалізує проблему взаємодії викладача і студента у визначенні проміжних і кінцевих цілей навчання, які б стимулювали, організовували, активізували дії студентів в напрямку досягнення професійного успіху. Враховуючи, що спонукальна сила цілі полягає в її усвідомленості, визначеності, конкретності, співвіднесенні з іншими цілями особистості одним із першочергових завдань викладача, зокрема основного музичного інструменту, дослідники (Є.Рахімбаєва, С.Протасова та ін.) вважають залучення до процесу цілепокладання студентів, узгодження з ними домінуючих і додаткових цілей (відповідно до особистісних потреб) та підпорядкування їх єдиній меті – підготовка компетентного спеціаліста для музично-педагогічної галузі.

Особливу увагу при цьому слід приділяти цілям, орієнтованим на особистісні потреби студентів. Вони складаються на основі розуміння майбутнього професійного статусу і призначення; оцінки ролі виконавської

підготовки в майбутній професійній діяльності, інтересу до предмету, потреби в накопиченні і розширенні компетенцій у виконавській сфері.

Важливим для інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музики, є формування у студентів умінь цілеутворення, зокрема: прийняття і розуміння цілі, поставленої викладачем, її збереження впродовж тривалого часу і підпорядкування їй своєї навчальної діяльності; самостійної постановки цілей (уявлення цілі до початку дії, усвідомлення цілі, її формування); визначення реальності досягнення цілі, її співвіднесення з своїми потенційними можливостями і заміна нереальних цілей реальними; визначення послідовності головних і другорядних цілей з урахуванням рівня досягнення попередніх цілей (результатів виконання навчальних дій); конкретизації цілі, визначення її залежності від умов і зв'язку з цим постановка нових завдань. При цьому внутрішні і зовнішні цілі повинні співвідноситись між собою, діяти за принципом взаємоузгодженості. Взаємоузгодженість, усвідомленість, визначеність і конкретність навчальних і виховних цілей в процесі інструментально-виконавської підготовки забезпечує якісно новий рівень взаємодії викладачів і студентів, надає їй творчого і перетворювального характеру, спрямовує на досягнення досконалості у музичному виконавстві.

Впровадження таксономічного підходу в практику інструментально-виконавської підготовки передбачає цільову орієнтацію процесу навчання на кінцевий результат, що зумовлює пошук раціонально обґрунтованих оптимальних варіантів навчально-пізнавальних і креативно-виконавських дій викладача і студента; взаємовплив традиційних і новітніх методик навчання, взаємодію педагогічних практик та діалогову стратегію спілкування. Даний підхід дає можливість об'єднати необхідні знання, уміння, навички з різних мистецьких дисциплін, виконавської діяльності в єдину систему з метою підвищення якості виконавської підготовки фахівців мистецької галузі та формування особистості майбутнього вчителя музики, цільові орієнтири якого спрямовані на досягнення навчального і професійного успіху.

Мета інструментально-виконавської підготовки полягає у спрямуванні процесу навчання на досягнення високого рівня виконавської підготовленості студентів на основі посилення їх світоглядної, мотиваційно-ціннісної та операційної позиції у навчально-виконавській діяльності.

Реалізація мети передбачає вирішення наступних завдань: створення і впровадження моделі інструментально-виконавської підготовки, що дозволить інформувати, адаптувати, орієнтувати та розвивати студентів в напрямку навчального та професійного успіху; усунення змістової роздрібненості дисциплін виконавського профілю (основний музінструмент, концертмейстерський клас, виконавська практика, методика викладання музичного інструменту, спецкурси); зорієнтованість на високий рівень виконавської підготовленості студентів при проектуванні змісту інструментальної підготовки майбутнього вчителя музики; організація нової якості взаємодії «студент-викладач» на основі взаємоузгодженості, усвідомленості, визначеності і конкретності навчальних і виховних цілей; консолідація зусиль викладачів на розвитку успішної особистості майбутніх учителів музики шляхом забезпечення поетапного формування у студентів інтелектуальних, волевих, емоційних, характерологічних та професійних якостей; впровадження в практику інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музики тембрового підходу; спрямування процесу навчання на реалізацію не лише вузько - предметних цілей, а й на досягнення «надпредметних» - широких розвивальних, виховних, культуротворчих завдань фахової підготовки вчителів музики.

Орієнтація на таксономічний підхід як провідний методологічний орієнтир дослідження передбачає реалізацію наступних ідей:

- циклічності і логічної завершеності реалізації поставлених педагогічних цілей на всіх етапах інструментально-виконавської підготовки вчителя музики;

- поважного ставлення до суб'єктів навчання, визначення їх активними учасниками освітнього процесу, управління яким повинно здійснюватись відповідно до принципів рівності та здібностей;

- формування успішної особистості вчителя музики на засадах гуманізму, співробітництва та співтворчості, що стимулює сумісний пошук, віру в студента і його право на власне вирішення;

- збереження освітніх традицій та пошук механізмів їхньої трансформації в новому соціально-технологічному середовищі.

На наш погляд, актуалізація вищезазначених ідей дозволяє обґрунтувати принципові положення функціонування й розвитку системи інструментального навчання майбутніх вчителів музики, обґрунтувати основні позиції необхідних змін та визначити очікувані результати, максимально сконцентрувати необхідні ресурси (матеріально-технічні, фахово-професійні) для розв'язання існуючих проблем та досягнення оптимального результату.

Література.

- 1.Рахимбаева И.Э. Теоретические основы управления качеством высшего педагогического художественно-творческого образования на факультете искусств : монография / И.Э. Рахимбаева. – С. : Наука, 2008. – 215с.
2. Ломов Б.Ф. Особенности познавательных процессов в условиях общения / Б.Ф.Ломов // Психология. – 1980. – №5. – С.34 – 40.
3. Мориссей Дж. Целевое управление организацией / Дж. Мориссей. – М. : Советское радио, 1979. – 144с.